

Юлія Булаховська

НОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОГО ПОГРАНИЧЧЯ

Вахніна Л. Фольклорне пограниччя: традиції та сучасність. Збірник наукових праць. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2016. 306 с.

Нова книжка завідувача відділу української та зарубіжної фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України Лариси Вахніної «Фольклорне пограниччя: традиції та сучасність» (Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2016) є багаторічним дослідженням широкого кола проблем, пов'язаних із сучасним баченням фольклорного та етнокультурного пограниччя, міжетнічних зв'язків у фольклорі, у між-

культурному діалозі, а також зі збереженням нематеріальної культурної спадщини порубіжних теренів та її специфіки.

У першому розділі – «Українсько-польське етнокультурне пограниччя» – розглянуто низку актуальних питань міжкультурної взаємодії обох народів. Ідеться про фольклорні традиції поляків України та українців Польщі, їх функціонування, фіксацію, використання в діяльності науково-освітніх товариств, про організацію регіональних та загальнона-

ціональних фестивалів. Л. Вахніна брала участь у багатьох фольклорних експедиціях у різних регіонах України та Східної Польщі, неодноразово була членом журі фольклорного фестивалю поляків України «Веселка Полісся» в Житомирі. Зібрані тексти у фольклорних експедиціях опубліковано у книжці «Пісенна культура польської діаспори України. Pieśni ludowe Polaków Ukrainy» (Київ, 2002), рецензентом якої нам випало бути.

Важливо, що в новому дослідженні дано ґрунтовний аналіз специфіки сучасного побутування різних фольклорних жанрів, на сьогодні збережених у народній пам'яті. Окрему увагу приділено народній баладі, яка надихала відомих українських і польських письменників – Тараса Шевченка, Адама Міцкевича, а також представників «української школи» в польській літературі. Саме цій проблематиці присвячено другий розділ книжки – «Фольклорно-літературне пограниччя». Творчість А. Міцкевича постає в кількох розрізах – від розгляду питання візії пограниччя в його поезіях до інспіраційної ролі митця для польської повстанської пісні. Органічним стало використання елементів українського фольклору і у творчості Юліуша Словацького. Зокрема, Л. Вахніна проаналізувала фольклорну символіку в поемі «Беньовський» Ю. Словацького. «Українська школа» в польській літературі, де відображено українські фольклорні джерела, залишається, на думку дослідниці, феноменом українсько-польського культурного пограниччя. Цінно, що Л. Вахніна використала у своїх дослідженнях архівні джерела, деякі вперше ввівши в науковий обіг. Ідеться про Інститут рукописів Наукової бібліотеки України імені В. Вернадського НАН України, Меморіальний музей Максима Рильського в Києві, колишній Архів Великої Жовтневої соціалістичної революції (Російський державний архів), де їй вдалося віднайти унікальні збірники та нотатки польських повстанців, а також у Києві – невідомі епізоди спілкування Максима Рильського і Ярослава Івашкевича.

У третьому розділі – «Славістична фольклористика: сучасний дискурс» – відображено наукові інтереси дослідниці як відомого фольклориста-славіста, яка постійно апробує різні аспекти своїх порівняльних студій на багатьох міжнародних конференціях та з'їздах славістів. Чимало і фактичного матеріалу введено в науковий обіг, а саме: з історії та сьогодення славістичного фольклористичного дискурсу в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, який займає одне з провідних місць як центр наукових славістичних досліджень. Зацікавлення авторки книжки пограниччям розширено від польсько-українських культурних стиків до фольклору пограниччя Півдня України та Полісся, де взаємодіють українські й білоруські фольклорні традиції. Одним з маркерів дослідження є ідентичність народної культури в сучасному європейському просторі.

В останньому, четвертому, розділі книжки – «Постаті, персоналії, рефлексії» – викладено нариси про творчі лабораторії відомих українських і зарубіжних науковців, фольклористів і літературознавців – Дороту Сімонідес, Юліана Маслянку, Стефана Козака, Миколу Кравцова, Вікторію Юзвенко, Наталю Шумаду, Нінель Поліщук, Романа Кирчіва, Юлію Булаховську, Євгена Нахліка, Тетяну Руду. Кожний з підрозділів можна вважати своєрідним есе. Наведений фактаж, поєднаний із ґрунтовним аналізом, розширює діапазон наукового дискурсу.

Післямова «Фольклористична полоністика Лариси Вахніної» Ростислава Радишевського вможливорює бачення постаті авторки книжки і як фольклориста-славіста й полоніста, і як творчої особистості, зокрема письменниці-перекладача.

Вважаємо, що рецензоване видання заслуговує схвальної оцінки як компаративне та водночас синтетичне дослідження, воно, безперечно, зацікавить фольклористів, літературознавців та культурологів, адже студії пограниччя перебувають у центрі уваги дослідників багатьох країн.